

Obzorja poetskog stvaralaštva Muhameda Ikbala

(Izbor iz poezije)

Kemal Obad

Rezime

Autor u ovom radu analizira književnoumjetničke odlike poetskog stvaralaštva Muhameda Ikbala (Iqbala), uz izbor pjesama iz najistaknutijih zbirki poezije ovog pjesnika. Istaknute su određene stilističke vrijednosti cjelokupne izabrane zbirke, kao i opće odlike Ikbalova pjesničkog umijeća. Rad se osvrće na poetske elemente zastupljene u Ikbalovoj poeziji, kao i samu poetiku tema koje ovaj pjesnik obuhvata svojim pjesničkim opusom.

Gljučne riječi: Muhamed Ikbal, muslimanska poezija, književnost, te-savvuf, islamska filozofija

Uvod

MUSLIMANSKI SVIJET IKBALA PAMTI po dvjema ulogama – savremeni muslimanski filozof i pjesnik. Ipak, bilo bi nezahvalno postavljati Ikbala samo u okviru ovih domena, posebno ako se u obzir uzme njegova svestrana priroda za izučavanjem i rješavanjem ključnih problema koji su se desili muslimanskom svijetu.

Glavna odlika Ikbalove pozije jeste sufizam. Za onoga ko čita, prevodi, tumači ili bar se zanima za Ikbalovu poeziju, ni slučajno se ne bi trebao odvajati od nekih njegovih naučnih djela poput *Obnove vjerske misli u islamu* i *Razvoj metafizike u Perziji*. Filozofska izlaganja M. Ikbala i njegovo poimanje svijeta, doživljaj vjerskog iskustva u prirodi i kosmosu, promatranje različitih političkih dešavanja u svijetu u to vrijeme, njegovo iskustveno putovanje Evropom, pa na koncu i njegove zapadne naobrazbe, kako on to naziva, sve to Ikbal unosi u strukturu stilističke komponente svog poetskog rada. Primjetno je njegovo konstantno vezivanje za tradicionalno muslimansko pjesništvo, u kojem se jedino Bog javlja kao sveopći smisao i darovatelj te poetske blagodati, gdje je pjesnik samo jedan "izljev" tog nadahnujućeg duha. Ali, Ikbal svoju poetiku konstruira i u domenu zapadnih oblika poetskog rada i nastoji kroz tu prizmu izraziti svoje muslimansko žaljenje za ummetom, sreću zbog Božije upute, ushićenost radi saznanja o svijetu i kosmosu, te pjeva poeme interdiskursivnoga karaktera u kojima stavlja neke eminentne filozofe, pjesnike, političke ličnosti u sklopu kojih vode raspravu jedni sa drugima. Nerijetko ćemo naići da sam Ikbal stavlja sebe u takav diskurs, što ga čini izuzetnim majstorom u oblikovanju izuzetno zahtjevnih potreba poemske rime, narativnog toka i stila.

Nadati se da će nam ovaj pokušaj ulaska u jednu novu dimneziju Ikbalova životnog rada omogućiti i bolji uvid u neistražene domene Ikbalove nadahnjujuće i posve univerzalne misli.

Biografija

Muhamed Ikbal, kao potomak jedne kašmirske porodice, rođen je 9. novembra 1873/1289 po H. u Sialkotu, Pundžabu, današnjem Pakistanu. Njegov otac Nuri Muhamed bio je poznat po dubokoj odanosti islamu, stoga je i sam Ikbal izrastao u porodici koje je bila vjerski usmjerena. Maturirajući 1892. godine, i na nagovor učitelja Mir Hasana, otac je Muhameda poslao u svjetovnu školu gdje se učilo po metodama i programu britansko-indijskog sistema obrazovanja.¹ Muhammed Ikbal poslije prelazi na državni koledž u Lahoru, gdje proučava filozofiju, engleski i arapski jezik i tako upoznaje Thomasa W. Arnolda, čuvenog britanskog profesora i orijentalistu, koji ga upoznaje sa zapadnom

¹ M. M. Sharif, *Historija islamske filozofije* (prev. dr. Hasan Sušić), Zagreb, AC Zagreb, 1988, str. 546.

civilizacijom, kulturom i idejama, što će poslije poslužiti Ikbalu kao most između Istoka i Zapada. Ikbal je mnogo putovao i u Evropu, i možemo reći da je vrijeme provedeno u Evropi njegova bazna tačka učenja za kasnije duboka intelektualna zadiranja u određene društvene, filozofske, vjerske teme. Stekao je diplomu na koleždu u Cambridgeu, a proučavao je i pravo. U Evropi on će se očitovati kao pjesnik, jer će početi pisati poeziju na perzijskom jeziku. Također, istovremeno je polahko ulazio i u politiku, prateći osnivanje Indijske muslimanske lige (*All-India muslim League*). Godine 1907. putuje u Njemačku da odbrani doktorsku disertaciju na Filozofskom fakultetu u Munichu pod nazivom *Razvoj metafizike u Perziji* (*The Development of Metaphysics in Persia*). Već sljedeće godine vraća se u Indiju, gdje se počinje baviti religijskim i duhovnim temama, objavljujući poetska djela.

Misao i utjecaji

U Indiji je postao član *Kongresa muslimanskih intelektualaca*, koji je okupljao političare, pjesnike i pisce. Putovanja Muhameda Ikbala imala su velikog odjeka u njegovu intelektulanom i obrazovnom radu, jer je putujući zapadnom Evropom i Bliskim istokom stekao određeno iskustvo u proučavanju filozofije muslimanskih i nemuslimanskih filozofa, naučnika i mislilaca. Njegova glavna misao bila je usmjerena na duhovne vrijednosti čovjeka i društvo. Kaže se da je sve o čemu je mislio i osjećao, gotovo spontano uobličavao u stih,² pa nije ni čudo što bi često bio nazivan “pjesnikom Istoka”. Filozofi poput Nietzschea, Henrija Bergsona i pjesnika Goethea imali su određen spontani utjecaj na Ikbala, međutim, “glavni vodič”, kako ga je Ikbal nazvao, koji je imao jedan ogroman i dubok utjecaj na Ikbalov um, bio je Dželaludin Rumi. Tako se Ikbalovo interesiranje i odrazilo na izučavanje islamske kulture, civilizacije i povijesti, pa nije ni čudo to što u velikom broju njegovih poetskih zbirki nailazimo kako se obraća muslimanskom svijetu u kontekstu podsjećanja na stare slavne zlatne dane islamske imperije i doba nekih od najznačajnijih islamskih pravnika, naučnika, matematičara, filozofa, pjesnika. U tom fokusu, na glavnom planu, on predstavlja islam kao izvor za društveno-političku organizaciju i obnovu muslimanskog društva u svim njegovim segmentima, upravo onako kako islam uči svakog vjernika.

² Ibid., str. 547.

Objavljena su mu sljedeća djela:

Poezija:

Asrar-i Khudi (Tajna sopstva/jastva), perzijski jezik, 1915; *Rumuz-i Bikhudi (Tajnovitosti nesopstvenih)*, perzijski jezik 1918; *Payam-i Mashriq (Poruka Istoka)*, perzijski jezik, 1923; *Bang-i Dara (Zvuk karavanskog zvona)*, urdu jezik, 1924; *Zabur-i Ajam (Perzijski psalmi)*, perzijski jezik, 1927; *Jawid-Namah (Pjesma vječnosti)*, perzijski jezik, 1932; *Bal-i Jibreel (Džibrilovo krilo)*, urdu jezik, 1935; *Zarb-i Kalim (Musaov udarac)*, urdu jezik, 1936.

Naučna i filozofska djela:

Ilmu'l Iqtisad (Politička ekonomija), urdu jezik, 1903; *Razvoj metafizike u Perziji*, 1907; *Zalutala razmišljanja*, 1910. na engleskom jeziku; *Obnova vjerske misli u islamu*, 1930; 1934.

Izbor iz djela

Payami-i Mashriq (Poruka Istoka)

Zbirka *Payami-Mashriq* nastaje kao odgovor na Goetheov *Divan*. U svom predgovoru on kaže: "Pišem zbirku poezije na perzijskom jeziku kao odgovor na Goetheov *Divan*.... vjerujem da će ova zbirka biti prevedena jer je u njoj obrađen svaki aspekt evropskog intelektualnog života i nastojat će "ugrijati" hladne misli i ideje Zapada."³

Ova zbirka ocijenjena je kao jedan genijalan pokušaj eminentnog istočnog pjesnika, obdarenog znanjem zapadne literature i misli, da stupi u dijalog s Evropom. Ovo djelo sadrži katrene, koje slijedi odjeljak nazvan *Refleksije*, gdje se nalaze pjesme koje opjevaju Ikbaloov filozofski život u lirskom obliku i nekoliko poetičkih skečeva, koji predstavljaju evropske pjesnike, filozofe i političare.

³ M. Hadi Hussain, *Iqbal - Payam-i Mashriq (A Message from the East)*, Lahore, Allama Iqbal Academy, 1971, str. 17.

Život

*Jedne noći proljetni oblak plačući se žalio:
 "Neprestano puštanje suza, život je ovaj"
 Uzviknu munja presijevaći se
 "to samo je osmijeh trenutni"
 Ko li je zasadio to u vrtu, ja ne znam
 ali sad zборе o tome ruža i rosa.*

Orientalni pjesnik

*Ne kazuj mi o njegovoj osjećajnosti, razumu dobrom
 Naš pjesnik ko kristal se lomi u lahora dahu pukom
 Naš život strašni je rat, kako da uopće priču kaže
 Kad na pokret posrnulog mjehura, bez sjaja se ukaže.*

Rasprava između znanja i ljubavi

Znanje

*Moje oči vide cijeli spektar stvari materijalnih
 Uslika svijet u svojoj svestranoj mreži
 Moje polje vizije ova strana je nebesa: Ja nemam
 ništa oko takvih dešavanja božanskih.
 Moj instrument stvara hiljade melodija
 pa moj je prijedlog samo skup misterija.*

Ljubav

*Tvoja zločudna čarolija okeanske valove oživljava
 I u gasovitoj nečistoj magli atmosferu sakriva
 Kad si bio prijatelj sa mnom, svijetlo si bivao,
 Ali kad se rastade od mene, od svijetla plamen je postao
 Rođen si u svetoj sehari božanskog.
 Ali si se našao u zamci šejtanovoj.
 Dođi, učini da ova prašina đulistan postane
 Pomladi ovaj stari svijet pun bolesti stalne
 Dođi, uzmi od mog srca moje brizi*

*i pod nebom sagradi raj vječnosti.
Od početka stvaranja par smo veze bliske
Mi smo niski i visoki ton pjesme iste.*

Izbor iz djela

Bang-i Dara (Zvuk karavane)

Ovo djelo podijeljeno je na tri dijela i odraz su Ikbalova razvoja misli i ideoloških usmjerenja. Prvi dio predstavljaju pjesme koje su napisane do 1905. godine. Ikbal u ovom periodu uglavnom piše o prirodi, njenu shvatanju kao živog svijeta, te se često koristi metaforom i personifikacijom kako bi biljnom svijetu dao ulogu čovjeka, ali i društva općenito, kao što je slučaj s pjesmom “Uvehla ruža”. Prirodne procese, kao što je sunčeva svjetlost i toplota, kretanja oblaka, vjetrovi, valovi okeana i drugo, za Ikbala su “doživotni” saputnici, jer ga kao putnika uvijek prate. Jedna od najznačajnijih Ikbalovih patriotskih pjesama također se nalaze u ovom opusu. Taranayi Hindi (Pjesma Indije) koja je postala himna te se tokom Dana nezavisnosti često javno izvodi, imala je velik utjecaj u savremenoj političkoj historiji Indije i prije podjele zemlje.⁴

Drugi dio čine pjesme napisane u periodu između 1905. i 1908. godine. Tokom ovog perioda Ikbal je boravio u Evropi, te je svoje iskustvo i susret sa zapadnom literaturom djelomično opisao kroz svoje pjesme iz ovog perioda. Nedostatak duhovnosti koje je uvidio u prenatlaženom racionalizmu evropske literature, te rastućem materijalizmu u društvenoj stvarnosti koja ga je okruživala, opisivao je kroz perspektivu pohvale, odnosno pjesama pohvalnica i pjesama poruke. “Poruka ljubavi”, “Čovječanstvo” neke su od pjesama u ovom opusu putem kojih Ikbal izražava zadovoljstvo intelektualnim napretkom evropske zajednice, ali i pokazuje svoju ogorčenost i tugu zbog “nepprisustva” Boga u tom procesu. Kao poziv, piše pjesme kojima pokušava nadahnuti muslimane da krenu u razvoj nauke, ali kao “traženjem znanja na Božijem putu”, jer islam za Ikbala upravo podržava ovakav univerzalizam.⁵

⁴ M. A. K. Khalil, *The Call of the Marching Bell (Bang-I-Dara)*, Lahore, Iqbal Academy Pakistan, 1996, str. 84.

⁵ *Ibid.*, str. 90–93.

Treći dio zbirke jesu pjesme napisane u periodu 1908–1923. Ovaj dio Ikbala skoro u cjelokupnosti posvećuje svom “civilizacijskom pozivu”. Za Ikbala, ova sintagma održava obavezu muslimanskog društva da iziđe iz ograničenih okvira misli i da podstiču jedni druge na naučno-kulturni razvoj. Islamske poeme poput Tulu’i Islam (Svjetlo islama), Jawab-i-Shikwa (Odgovor na žaljenje) smatraju se najznačajnijim poemama u muslimanskoj modernoj književnosti. Ova zbirka karakteristična je i po dobro razrađenom konceptu samosvojnosti (hudi), po čemu je Ikbalova poezije postala mnogo poznata i prepoznatljiva, ali i njegova filozofska misao. Ikbal je nastojao objasniti da se ovo “samo” ili lično “se” razvija kao služenje Bogu, a zatim kao služenje ljudima i civilizaciji, a ne ideja “sebe” koju su grčki filozofi opisali kao izjednačenost čovjeka s bogovima, koja nastaje kao rezultat visoke spoznaje intelekta.⁶

Uvehla ruža

O uvehla Ružo! Kako da te još uvijek ružom zovem
punom čežnje za slavujevim srcem, kako da te zovem.

Nekad korak zefira tvoja kolijevka zanjihana bijaše
u đulistanu prostranom, vesela ruža ime ti govoraše

Jutarnji lahor otkrivao je milosrđe tvoje ćudi prave
a đulistan kano mirisatelj postao je od tvoje pojave.
Moje oko u žalosti zbog tebe rosu posvud lije
Moje pusto srce u tvom se čemeru prikrije

Sićušni iskaz moga uništenja za me ti si
Tumač si moga životnoga sna što sad visi

Poput naja svojoj trsci ja priču svoju kazujem
Poslušaj o Ružo! Zbog ristanaka ja tugujem!

Komentar:

Ova pjesma nije samo prikaz jeseni u bašči kada ruže i drugo cvijeće nestaju i predstavljaju usamljenost i tugu. Ovo je metaforička elegija tužnog stanja muslimanskog ummeta. Prva tri distiha koja opisuju

⁶ Ibid., str. 101.

stanje ruže u proljeće ustvari predstavljaju razdoblje zlatnog doba islamskog svijeta, a period jeseni u posljednja tri predstavljaju sadašnje stanje ummeta.⁷

I u posljednjem distihu vidi se slučaj poput onoga iz uvoda Mesnevije (Slušaj ovaj naj šta priča kazuje / Na rastanku on se žali, tuguje), gdje se jasno vidi Ikbalov pjesnički put koji je inspiriran rastankom sa Voljenim (tj. Allahom, dž. š.) i rastankom sa jedinstvom ummeta, zbog čega Ikbal izražava svoje tužno osjećanje.

Odgovor na žaljenje

Šta su to ovi Zemljani ljudi? Ne mare za poštovanjem
Kako li su samo nemarni i bestidni, mali stanovnici Zemlje.

Uveliko prosti i drski, protive se čak i Bogu
Je li to isti Adem kome su se meleki poklonili.

U koraku blaženstva, čovjek je opčinjen mudrošću nauke
Ipak, on je stranac vrijedna poniženja nepakosnog.

Čovjeka osjeća ponos moći svoga govora,
Ali budala ne zna šta i kako kazati.

Ti pripovijedaš žalosne priče, pa tako se glas diže,
Tvoje srce ključa od suza nekontrolirano.

Svoje jadikovanje ti si odradio vješto i umjetno,
Doveo si ljude do kontakta s Bogom.

Mi smo skloni darivanju i dopuštenju, ali niko ne zaslužuje našu
milost,

Niko ne korača Pravim putem, pa kome pokazati put?

Naša škola otvorena je za sve, ali nema nikakvog talenta,
Gdje je ta zemlja plodna da izrodi ljudske dragulje?

Usamljenost

Zašto si tužan u noćnoj usamljenosti?
Zar zvijezde nisu tvoj poznanik bliski?

⁷ Ibid., str. 305.

Ova elegancija dostojanstva tihog neba,
Ova spavajuća zemlja, ovaj svijet utihli.

Ovaj mjesec, divljina, okolina, planine,
Priroda je, bogati vrt ruža bijelih.

Raznobojni sedefi su šaroliki i prelijepi,
Kao da su zvijezde suza tvojih.

Šta je to za čim neumjetno žudiš, o Srce!
Priroda je s tobom u harmoniji, o Srce!

Komentar:

Ikbal je mnogo volio kasnonoćne molitve i posvetio je osjećaje takvom stanju. U ovoj pjesmi on upravo blagosilja tihoću i mirnoću molitvi u tihim zvucima noći.

Izbor iz djela

Bal-i Jibril (Džibrilovo krilo)

Zbirka *Džibrilovo krilo* jedan je aspekt nastavaka zbirke *Zvuk karavane*. *Bal-i Jibril* ima jednu veoma važnu ulogu u opusu Ikbalove poezije, kao izraz velikih tema i kao primjer dobro strukturirane lirike koja se uzdiže do jake izraženosti suhoparne strasti.

Džibrilovo krilo podijeljeno je u tri odjeljka: ode, katreni i pjesme s posebnim naslovima i različitim temama. Glavne teme, posebno među odama i katrenima, jesu: mističko iskustvo, koncept samosvojnosti (hudi) i konflikt između Razuma i Božanske Ljubavi.

Ovo mističko iskustvo prožima se kroz većinu Ikbalova rada i ima takvu strastvenu iskrenost da se ne bi moglo smatrati da je nastala pod specifičnim stilskim utjecajem, kako neki kritičari misle. Ova pjesnička zbirka najbolje bi se dala razumjeti kroz djelo *Obnova vjerske misli u islamu*.⁸

⁸ K. C. Kanda, *Allama Iqbal- selected poetry*, New Delhi, Sterling Publishers Pvt. Ltd, 2006. str. 125.

Ova zbirka također se smatra jednim od glavnih Ikbalovih poetskih stvaralaštva, jer su pjesničke emocije znatno prisutne i naglašene, nego što je to slučaj u prethodnim zbirkama. Ikbalovo glavno nadahnuće za pisanje ovog opusa jeste njegov ponovni put u Evropu, posebno u Španiju. Potresen islamskim tragovima nekadašnje muslimanske Španije, u arhitekturi Kordove, Sevilje, Toleda, Granade, u ostacima jedne napredne kulture koja je djelovala na tlu Evrope, Ikbal pokušava oživjeti duh zaboravljene napredne civilizacije Andalusa, koja je dala neprocjenjiv doprinos Evropi i svijetu. Nadahnut Poslanikovim, a. s., hadisom da melec prostiru svoja krila onome ko traži znanje iz zadovoljstva s onim šta čini, Ikbal je Andalus vidio kao mjesto gdje su zaista krila meleka bila mnogo raširena, zbog naučnog napretka koji je bio prisutan na tom području i zbog velikih učenjaka koji su djelovali upravo tu. Singatma "Džibrilovo krilo" upravo asocira na zlatni period razvoja islamske kulture i civilizacije u Andalusu.⁹

Tarikova molitva
(na bojnopolju Andaluzije)

Ovi ratnici, pobjednici,
Obožavaoci Tvoji,

Kojima si ti omogućio
da u Tvoje ime pobjede;

Kojima si potčinio rijeke i drveća,
od čijeg straha planine postaju prašina

Oni ne mare za svijetom.
Ne mare za njegovim slastima.

U svojoj požudi, u svome žaru
u svojoj ljubavi za Tobom, o Gospodaru,

Oni žude da budu šehidi,
a ne vladari zemlje.

Ti si ujedinio borbena plemena
u misli, u djelu, u molitvi.

⁹ V. G. Kiernan, *Poems from Iqbal: Renderings in English Verse with Comparative Urdu Text*, London, Oxford University Press, 2005, str. 57.

Rasplamsala vatra što je život tražio
stoljećima, u njima je otkrivena.

O smrti misle ne kao o kraju života,
nego kao o oplemenjivanju srca.

Probudi u njima čeličnu volju
i njihovo oko učini oštrom sabljom.

Komentar:

Ikbal ovom pjesmom pokušava rekonstruirati početak osvajanja Andaluzije, te se u pjesmi stavlja u samu ličnost Tarika ibn Zijada, kroz koju izražava molitvu Bogu. Ova pjesma ujedno predstavlja i pokušaj oživljavanja dinamičkog duha muslimana i neprikosnovene želje za borbom na Božijem putu kroza sve životne aspekte.

Mladiću

Tvoje sofe su iz Evrope, tvoji tepisi iz Irana;
ovo lijeno izobilje mami moj pogled žaljenja.

Uzalud ti je i da posjeduješ Husrove carske raskoši
ako ne posjeduješ hrabrost i zadovoljstvo.

Ne tragaj za srećom u blještavilu zapadnog života,
jer zadovoljstvo leži u sreći i uspjehu muslimana.

Kada se orlov duh probudi u mladim srcima,
on vidi svoj svjetlosti cilj među zvjezdanim nebom.

Tvoje stanište nije na kupoli kraljevske palate,
ti imaš umijeće orla i trebao bi živjeti na stjenovitim planinama.

Izbor iz katrena

IV

O valu! Zaroni naglo u tamna mora
i promjeni se kroz okrete i pokrete.

Ti nisi rođen za grube površine obale,
Digni se neukroćen i pronadi putanju za se.

V

Jesam li ja omeđen svemirom ili van svemira?
Svijet – posmatrač ili sam ja svijet?
Neka bude On sretan u Svojoj beskrajnosti,
Ali neka se udostoji reći mi gdje sam ja.

VI

Bijah izgubljen u samoći Samoopstojnosti
I kao da sam bio nesvjestan Prisustva,
Podigao sam svoj pogled da vidim Dosta
Pa na Sudnjem danu, postidio sam se.

X

Moja priroda je poput svježeg majčinog vjetra,
ponekad nježan, ponekad grub.
Dadoh skromni ogrtač cvijetnim laticama,
Pa se bodljike pojaviše, sa oštrinom igle.

XIII

Niti musliman niti njegova moć preživljava
Sufija je nadživio svoju ozarenu dušu.
Upitaj Boga za srca i duše ljudi prošlosti,
Prvo postani fakir da povratiš snagu svoju.

Izbor iz zbirke

Zarb-i Kalim (Musaov udarac)

Ovo djelo okarakterizirano je kao IkbaloV politički manifest. Objavljeno je s podnaslovom *Objava rata sadašnjem vremenu*. Smatrao je da su moderni problemi nastali zbog bezbožja, materijalizma i nepravde moderne civilizacije, koja se hrani na eksploatacijama slabijih nacija, posebno indijskih muslimana. Simbolika ovog naslova ogledala se u spašavanju muslimana od bolesti koje je donijela moderna civilizacija, baš kao što je Musa / Mojsije spasio Izraelćane.¹⁰

¹⁰ Syed Akbar Ali Shah, *The Rod of Moses*, Lahore, Iqbal Academy Pakistan, 1983, str. 13.

Ova knjiga osuđuje i muslimanska društva i svijet u cjelini zato što nisu uspjeli živjeti po visokim, plemenitim principima, a također poziva čitatelje da rade na promjeni svijeta.¹¹

Mistik

Oči tvoje uperene su u čuda što zadivljuju,
ali svijet događaja moj pogled primamljuju.

Bez sumnje, svijet misli čudan je i previše,
ali svijet Života i Smrti čudnovatiji je više.

Poziv za tebe šalje ti Svijet Šansi skrovitih,
možda ga pretvoriš kroz pogled bljeskoviti.

Palestinskim Arapima

Poznam plamen što gori u vašim prsima
Zemlje svijeta još uvijek se boje svog žara
Vaš lijek u Ženevi ili Londonu ne možete naći
Franačkim vjetrenjačama zavladao su Židovi
Znam da nacije žele da slobodu dobiju
Kad bi njegovali *Sebe*, ukazalo bi se glavno

Demokratija

Po nekoj evropskoj mudrosti
Tajna je otkrivena;
Iako su ljudi obdareni čulom,
Neka poenta bude skrivena.

Demokratija znači oblik
Da se vlada čovjekom javnim.
Bez sumnje, broje se glasovi,
Ali vladanje ostavi neispitanim.

¹¹ Mustansir Mir, *Ikbal – velikan islamske civilizacije*, (prev. Dženita Karić), Sarajevo, Tugra, 2008, str. 40.

Danas i sutra

Onaj koji ne ozari i ne koristi srce svoje,
 U budućnosti last ili tuga mu se ne broje.
 Sa sutrašnjicom ta nacija suočiti se ne umije,
 Jer u današnjici njena borba će da mrije.

Zaključak

Uz iščitavanje odabranih pjesma iz četiriju poznatih Ikbalovih zbirki, ne treba biti iznenađujuće koliko samo Ikbalova poezija može djelovati inspirirajuće u cilju jednog novog pokreta za reformu savremenog muslimanskog društva, ali i proispitavanje valjanosti savremene islamske misli u okvirima svjetske ideologije i filozofije života.

Ikbalova poezija odražava nekoliko značajnih perspektiva koje nam služe kao polazne tačke u procesu razumijevanja onoga što je on pisao.

Stil. Ikbalovo iščitavanje perzijskih i arapskih pjesnika poput Rumija, Širazija, ibn Zejduna i drugih doprinijelo je da svoj pendžapski jezik ukomponira kroz prizme perzijskog i urdu jezika, na kojima je i pisao svoju poeziju. On svojim pjesmama daje epski karakter, opisuje kretnje kosmosa, prolaznost vremena, i u tom sklopu često se koristi neologističnim izrazima koji daju posebnu upečatljivost cjelokupnoj poetici.

Pjesničke slike. Ikbalova glavna inspiracija jeste Bog, odnosno njegovo sveobuhvatno stvaranje koje ni sam pjesnik ne može "upratiti". On to vješto radi, koristeći se kur'anskim slikama svijeta, života, poslanstva.

Narativni i dramski elementi. Uveliko objedinjavaju Ikbalovu poeziju, pa tako susrećemo razne anegdote i priče, događaje iz islamske prošlosti, elemente drugih basni, bajki ili muslimanskih priča i kako je već spomenuto – kur'anskih kazivanja.

Svaki čitalac Ikbalove poezije neće ostati ravnodušan na njegovo majstorsko inkomponiranje navedenih elemenata u okvire svojih pjesama. Njegova vještina da strukturira pjesmu kroz aspekte poetskog stila, narativnog sadržaja i kur'anske poruke učinile su da zaista ponese titulu *Pjesnika Istoka* ■

POETIC CREATION BY MUHAMMAD IQBAL – A selection of poems

Kemal Obad

Summary

In this paper, the author analyses the literary and artistic features of the work of Muhammad Iqbal, with a selection of poems from the best-known collections of this poet. Certain stylistic features of the selection are underscored, as well as some general elements of his poetic craft. The paper looks at poetic elements present in his verse, as well as the poetic value of the topics Iqbal treated in his poems.

Key words: Muhammad Iqbal, Muslim poetry, literature, tasawwuf, Sufism, Islamic philosophy

Literatura:

- Ali Shah, Syed Akbar, *Iqbal: The Rod of Moses*, Lahore, Iqbal Academy Pakistan, 1983.
- Hussain, M. Hadi, *Iqbal - Payam-i Mashriq (A Message from the East)*, Lahore, Allama Iqbal Academy, 1971.
- Kanda, K. C., *Allama Iqbal – selected poetry*, New Delhi, Sterling Publishers Pvt. Ltd, 2006.
- Khalil, M. A. K., *The Call of the Marching Bell (Bang-I-Dara)*, Lahore, Iqbal Academy Pakistan, 1996.
- Kiernan, V. G., *Poems from Iqbal: Renderings in English Verse with Comparative Urdu Text*, London, OUP, 2005.
- Mir, Mustansir, *Iqbal – velikan islamske civilizacije*, (prev. Dženita Karić), Sarajevo Tugra, 2008.
- Sharif, M. M., *Historija islamske filozofije*, (prev. dr. Hasan Sušić), Zagreb, August Cesarec, 1988.